

VOORAFGAANDE OPMERKINGEN

Het volgende is niet meer dan een gedeelte van een veel uitvoeriger en vollediger werk: een critische, wetenschappelijke uitgave van *het Evangelie van Thomas*, welke een lange inleiding zal bevatten, die handelt over de verschillende vraagstukken van philologische, historische en exegetische aard, welke door dit geschrift worden opgeroepen, als mede de Koptische tekst, een vertaling in Duits, Frans of Engels, een commentaar met uitvoerige noten en een index van Koptische en Griekse woorden. Dit boek zal in een nabije toekomst verschijnen. Met het oog echter op bepaalde technische moeilijkheden, welke het drukken en de uitgave van het grotere werk vertraagd hebben, menen wij er goed aan te doen dit uittreksel vooraf ter beschikking te stellen. *Het Evangelie van Thomas* is zo een belangrijk document, de aankondiging van zijn ontdekking en de reeds gedane mededelingen omtrent zijn inhoud hebben zo zeer de nieuwsgierigheid van de buitenstaanders geprikkeld en de belangstelling van de geleerde wereld gewekt, dat het ons niet mogelijk is zijn publicatie langer uit te stellen of anderszins te beslissen.

Wij hebben dit gedeelte van de komende uitgave vooraf het licht doen zien met de bedoeling om een voorlopig werktuig voor onderwijs en onderzoek te verschaffen, zodat men kan uitgaan van de tekst zelf, welke hier overgeschreven en zo nodig hersteld is, en gemakkelijk de vertaling kan toetsen, welke zo letterlijk als mogelijk is.

De cijfers boven op en terzijde van de linker bladzijden verwijzen naar de platen van de fotografische uitgave van het

handschrift, welke wij danken aan Dr Pahor Labib (Coptic Gnostic Papyri in the Coptic Museum at Old Cairo, deel I, Cairo 1956, pl. 80, r. 10-pl. 99, r. 28). De cijfers welke staan boven op de rechter bladzijden of daar tussen haakjes ingevoegd zijn, beantwoorden aan de nummers van de 114 logia, die wij voor ons onderscheiden en tellen in deze verzameling van „logia”, van „Woorden van Jezus”, waaruit dit „Evangelie” bijna uitsluitend bestaat.

Het critisch apparaat en de noten hebben alleen betrekking op de constitutie en de onmiddellijke uitleg van de tekst. In een aanhangsel is een korte lijst van overeenstemmingen met of weerklanken van de Evangelien toegevoegd. De varianten, de overeenstemmingen met de overlevering buiten de Kanon, de getuigenissen van de indirecte traditie aangaande dit of dat logion, de semitismen die hier en daar doorschemeren, zullen vermeld worden in de commentaar van de eigenlijke uitgave.

Het handschrift, dat op het ogenblik bewaard wordt in het Koptisch Museum van Oud-Cairo, is in oktober 1956 door drie van ons ter plaatse gecollationeerd. Het behoort tot een van de dertien codices, welke tesamen de Gnostische bibliotheek vormen, die omstreeks 1945 in de nabijheid van Nag-Hamâdi (Opper Egypte) gevonden werd; dit deel is Codex III van onze indeling. Deze moet waarschijnlijk in de tweede helft van de vierde eeuw na Christus of het begin van de vijfde gedateerd worden. Maar het oorspronkelijk van *het Evangelie van Thomas* — het tweede van de zeven geschriften welke in deze bundel zijn vervat — gaat veel verder terug. Wij hebben hier te doen met een vertaling of bewerking in het Sahidische Koptisch van een werk, waarvan de oorspronkelijke tekst in het Grieks omstreeks 140 na Christus geschreven moet zijn en dat op nog oudere bronnen berust.

Voor meer bijzonderheden zie men:

- H.-Ch. PUECH, Une collection de Paroles de Jésus récemment retrouvée: L'Évangile selon Thomas, in *Comptes Rendus de l'Académie des inscriptions et Belles-Lettres* (Institut de France), 1957, pp. 146-167.
- H.-Ch. PUECH, Das Thomas-Evangelium, in E. Hennecke-W. Schneemelcher, *Neutestamentliche Apokryphen*³, d. I, Tübingen, 1959, pp. 199-223.
- G. QUISPEL, The Gospel of Thomas and the New Testament, in *Vigiliae Christianae*, XI, 1957, pp. 189-207.
- G. QUISPEL, L'Évangile selon Thomas et les Clémentines, *ibid.*, XII, 1958, pp. 181-196.
- A. GUILLAUMONT, Sémitismes dans les logia de Jésus retrouvés à Nag-Hamâdi, in *Journal Asiatique*, CCXLVI, 1958, pp. 113-123.
- W. C. TILL, New Sayings of Jesus in the Recently Discovered Coptic "Gospel of Thomas", in *Bulletin of the John Rylands Library*, XLI, 1959, pp. 446-458.